

» prvega Slovenca. Revolucionarno nasilje so institucionalizirali 16. septembra 1941 s sprejetjem odloka o narodni zaščiti, s katerim so za izdajalce, ki jih čaka smrt, razglasili vse, ki se ne bodo podredili Osvobodilni fronti. S tem so razglasili začetek revolucije. Nato so eno leto morili Slovence po mestih in vaseh, prepričani, da bo vsak čas konec vojne in se morajo zato pravočasno znebiti svojih nasprotnikov. Preden je padel prvi Italijan, je bilo ubitih na stotine slovenskih županov, duhovnikov, uglednih izobražencev, delavcev, kmetov in drugih demokratov, ki bi jim bili lahko v napoto pri nasilnem osvajanju oblasti po vojni.

Odgovor na nasilje

Škof Rožman je dolgo molčal, nekateri menijo da predolgo. Škof Lenič, njegov tajnik, se v svojih zapisih ne spomni, da bi Rožman do jeseni o OF kdaj kritično govoril. V septembru 1941 je postala aktivna VOS – Varnostno-obveščevalna služba komunistične partije, ki je izzivalno morila zlasti po Ljubljani. Prof. Buchar je zapisal, da sta prav obstoj, organizacija in delovanje VOS najboljši dokaz, da je bila OF samo taktično

sredstvo partije pri njenem boju za prevzem oblasti. Do konca leta 1941 so v Ljubljani izvedli štiri likvidacije, štirje poskusi umora pa so spodleteli, med njimi proti generalu Leonu Rupniku in Lovru Hacinu. Šele po teh umorih in poskusih je Rožman v pastirskem pismu konec oktobra 1941 obsodil nasilje “raznih osvobodilnih gibanj nerazsodnih ljudi” in pozval vernike, naj ne store ničesar, kar bi oblastnike izzvalo k ostrejšim in strožjim ukrepom, kar bi oteževalo že dovolj težko življenje.

Komunistični nameni z OF in osvobodilnim bojem so mnogim postali jasni šele z umorom katoliških študentov Franca Župca in Jaroslava Kildja sredi marca 1942. Tudi za škofa Rožmana sta bila ta dva umora odločilna. To je tudi javno pokazal, ko se je demonstrativno udeležil Kildjevega pogreba in imel govor, v katerem je ubitega prijatelja imenoval za prvega mučenika Katoliške akcije v Sloveniji. Preobrat je bil dokončen. Tudi emigrant Alojzij Kuhar je tedaj po londonskem radiu prvič napadel OF in partizane, Kardelj pa je pisal Titu, da je tudi v Ljubljani prišlo do obrata. Ljubljana je tedaj res prvič za hip obnemela. Komunistično nasilje pa se

je stopnjevalo in že do srede aprila 1942 je OF v Ljubljani in okolici pomorila 49 žrtev, članov KA in akademskega kluba Straža, jugoslovanskih oficirjev, politikov in gospodarstvenikov. Ko je bil ubit nekdanji ban Natlačen, je Rožman na njegovem grobu oktobra 1942 odločno izjavil, da ne more biti “nobenega sodelovanja, ne zveze z brezbožstvom in tistimi, ki jim je brezbožstvo vodilni nazor”. Vmitve ni bilo več, Slovenci, ki jih partija ni mogla prevarati, so se nasilju uprli, ustanavljali samoobrambene vaške straže in kasneje Slovensko domobranstvo in druge obrambne vojaške enote. Revolucionarno nasilje se je prelilo v bratomorno državljansko vojno, po maju 1945 pa še v bolj krvavo komunistično nasilje in v še bolj množično zločinstvo, ki se je izteklo v polstoletni totalitarni sistem, iz katerega smo se Slovenci rešili šele z resnično osvobodilno vojno leta 1991.

Sramota izbrisa

Sedaj je komunistična prevara tako imenovano NOB že dobro in splošno znana. Znanе so tudi neštete neposredne in posredne žrtve komunističnega nasilja: več desetisoč umorjenih in padlih Slovencev, več

kot sto tisoč žrtev drugih južnih Slovanov, umorjenih samo v Sloveniji. Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, ki je na nevarnost brezbožniškega nasilja opozoril že jeseni leta 1941, pa je s sodbo Vojaškega sodišča IV. armade, ki so jo pred 59 leti dne 30. avgusta 1946 izrekli slovenski sodniki-partizani kapetan dr. Helij Modic, podpolkovnik Milan Lah in major Alojzij Grčar po obtožbi slovenskih tožilcev-partizanov kapetana Marjana Vivode in kapetana dr. Viktorja Damjana, še vedno obsojen kot vojni zločinec, ker je “izvršil izdajstvo naroda in domovine in je skupaj z okupatorjem, predvsem pa z obtoženim Rösenerjem v ustvarjanju imperialističnih načrtov okupatorjev zatiranja in uničenja narodov Jugoslavije in slovenskega naroda organiziral, odredil, izvrševal in nasnoval neštete vojne zločine: ubijanje in izročanje ranjenecv okupatorju, umore in pokolje, zapiranja, mučenja, odvajanja v koncentracijska taborišča in na prisilno delo v korist okupatorjev, prisilno mobilizacijo, požige, ropanja in uničevanja javne in privatne imovine in druge vojne zločine, vsled česar nosi odgovornost za smrt in trpljenje na desetisočev mož, žena in otrok”, in kljub sedaj splošno znanim množičnim pobojem med drugim zato, ker je “pred osvoboditvijo Slovenije protinarodni del duhovščine pod vplivom dotedanjega delovanja obtoženega Rožmana širil zmešnjavo in lažno propagando med ljudstvom, da jugoslovanska armada vrši pokole civilnega prebivalstva ...”.

Takšni sodbi še vedno verjamejo tudi nekateri verni Slovenci, saj škof Rožman razen napačno postavljenege reliefa na novih vratih stolne cerkve v Ljubljani nima v domovini niti enega kipa, spominskega poimenovanja, stalne prireditve ali objekta, podstavek za njegov kip med uglednimi Korošci v Svečah na Koroškem pa je edini že dolga leta prazen.

Komunistična revolucija je bila tako temeljita in je segla tako globoko in daleč, da mora škof Rožman, edini v nekdanji Vzhodni Evropi, tudi v svobodni in pravni Sloveniji še vedno čakati na pravico, na pokop in na javni spomin v domovini.

Anton Drobnič

Škof Rožman z materjo in sestro na avstrijskem Koroškem

Škof Rožman s pevskim zborom v Mendozii v Argentini oktobra 1949